

**Storumans
kommun**
LUSPIE

Friluftspan för Hemavan och Tärnaby

Antagen av Kommunfullmäktige 2024-06-11 § 69

Friluftspan för Hemavan och Tärnaby

Projektledare: Alexander Sahlström (2020–2023) & Emmy Helmersson (2023–2024)

Arbetsgrupp: Alexander Jonsson, Alexander Sahlström, Anna Edvall, Emmy Helmersson och Erika Arklöf

Fotografier: Madeleine Rinman och Emmy Helmersson

Illustrationer och figurer: Alexander Sahlström & Emmy Helmersson

Politisk styrgrupp: Kommunstyrelsen

Antagande: Kommunfullmäktige 2024-06-11 § 69

Diarienummer: KS/2021–717

Blå vägen 242, SE- 923 81 Storuman

+46 (0)951-140 00

www.storuman.se

ks@storuman.se

Framtagningsprocessen är medfinansierad av LONA-medel.

**Storuman
kommun**
LUSPIE

Innehållsförteckning

Kapitel 1. Inledning	1	Tärnaby	16
Syfte	1	Hemavan	16
Planområdet – omfattning och avgränsningar.....	1	Kartläggning; ställningstaganden	20
Nuläge och förutsättningar.....	2	Friluftaktiviteter	21
Användningsområden.....	3	Vandring och löpning.....	21
Friluftsplansens framtagande	3	Cykling.....	21
Kapitel 2. Planeringsförutsättningar	4	Jakt, fiske, bär och svampplockning...	21
Agenda 2030	4	Fågelskådning och andra naturstudier	22
Nationella friluftslivsmål.....	4	Bad.....	22
Nationella miljömål samt regional handlingsplan för grön infrastruktur.....	5	Skidåkning.....	23
Allemansrätten.....	6	Paddling	24
Grönstrukturer och ekosystemtjänster.....	6	Discgolf.....	24
Lokala styrdokument.....	7	Referenslista.....	25
Översiktsplanering.....	7	Bilagor	26
Strategisk plan 2024–2027	7	Bilaga 1 – Enkätundersökning.....	26
Strategisk plan för utvecklingen av turismen 2021–2030	7		
Riksintressen	7		
Friluftsliv (och turism).....	9		
Europaväg 12.....	9		
Atoklimpen	9		
Rennäring	9		
Riksintressen; ställningstaganden	10		
Lokala målsättningar och ställningstaganden	11		
God förvaltning av friluftsliv- och naturområden	11		
Ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv för alla	11		
God samverkan för ett hållbart friluftsliv	12		
Kapitel 3. Kartläggning.....	13		
Enkätundersökning om friluftsvanor i Tärnaby och Hemavan	13		
Kartläggning – övergripande	14		
Kartläggning – tätorter.....	16		

KAPITEL 1. INLEDNING

Friluftsliv är en viktig del av många människors liv och fyller många olika funktioner med positiva effekter. Därför är det viktigt att invånare ges möjlighet till god livskvalitet genom att ha tillgång till tätortsnära natur, parker och gröna stråk för promenader och rekreation i vardagen. Tillgång till natur och rekreationsmöjligheter gynnar individens hälsa vilket medför att tillgången blir både en rättvise- och folkhälsofråga. Tillgång till naturmiljöer har även påvisat en tendens att höja platsers ekonomiska värde. Turismnäringen är en alltjämt växande näring i området vilket skapar ett högt exploateringsstryck. Därför är det viktigt att kartlägga och stärka friluftsområden för att säkra tillgången och tillgängligheten till dessa för både boende och besökare i området.

Friluftslivet är till stor del beroende av tillgänglig infrastruktur i form av till exempel markerade leder och rastplatser samt cykelvägar till och från friluftsområden. Kommunal förvaltning av friluftsliv berör på så vis ett flertal förvaltningar. I många fall får kommunen göra avvägningar var insatser och förvaltning på bästa sätt möjliggör ett aktivt friluftsliv för kommuninvånaren. Det generella utbudet av friluftsområden är inom planområdet väldigt gott. Tätortsnära friluftsområden efterfrågas i allt högre grad där nätverk av leder och stigar som leder ut mot fjällen från Hemavan och Tärnaby anses inneha ett högt värde. Hemavan och Tärnaby är platser där människor bor, vistas och verkar samt ett omtyckt besöksmål i Västerbotten, en plats kännetecknad av samisk kultur och rennäring.

Syfte

Syftet med Friluftsplänen för Hemavan och Tärnaby är att kartlägga tätortsnära naturområden för friluftsliv. Kartläggningen utgår från muskeldrivet friluftsliv som är icke-anläggningsbaserat. Friluftsplänen integrerar friluftsliv, grönplanering och folkhälsoarbete.

Friluftsplänen ska underlätta och förbättra kommunens arbete med strategiska frågor rörande friluftslivet.

Friluftsplänen ska belysa det breda spektrum av aktiviteter som friluftslivet har.

Friluftsplänen ska göra avstamp i de positiva folkhälsoeffekter som det tätortsnära friluftslivet utgör.

Friluftsplänen ska utgöra underlag för att i samband med exploatering långsiktigt planera för och säkra tillgång och tillgänglighet till goda friluftsområden.

Planområdet – omfattning och avgränsningar

Planområdet avser tätortsnära friluftsområden i Hemavan och Tärnaby samt Jofjället och Atoklimpen som ligger väster om tätorterna. Genom utpekandet av ett större geografiskt planområde tas ett helhetsgrepp om friluftslivet i områdena kring Hemavan och Tärnaby. Friluftsplänen omfattar det rörliga friluftslivet som är muskeldrivet och icke-motoriserat samt utövas utomhus. Vissa anläggningar som används för det rörliga friluftslivet, exempelvis elljusspår, är inkluderade. Snöskotertrafik är utbrett i området och ofta ett transportmedel som utöver nyttotrafik används för att utöva ett motoriserat friluftsliv och därför omfattas inte snöskotertrafik av denna kartläggning.

Naturvårdsverket beskriver att tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimliga avstånd är viktigt över lag och särskilt viktigt för barn, äldre och funktionsvarierade som är beroende av nära och lättillgängliga naturområden. Inom ramen för kartläggningen av friluftsområden definieras tätortsnära natur i Friluftsplänen som större naturområden inom 3 km från bebyggelse.

Friluftsplänen omfattar all mark inom planområdet oavsett markägare, men styr inte över fysiska åtgärder annat än på kommunens egen mark. Utpekandet av friluftsområden ska betraktas som en värdebeskrivning av områdena.

Nuläge och förutsättningar

I väster präglas kommunen av fjäll och Umeälvens reglering. Här finns stora ytor orörd naturmark kombinerat med samiskt kulturlandskap. Området är relativt glest befolkat med utbredd besöksnäring i Hemavan och Tärnaby. Fem specifika utmaningar och förutsättningar för friluftslivet i området har identifierats.

1. *Upplevelserika naturområden*

Några av Västerbottens mest besökta naturområden finns i området. Landskapet är varierat och bjuder besökaren på vackra skogar, fjäll, myllrande våtmarker, sjöar och ett utbrett utbud av ledssystem för friluftsliv. Vissa av dessa upplever i dagsläget ett mycket högt besöksstryck vilket skapar utmaningar för sophantering, parkeringsmöjligheter, säkerhet, markägare och rennäring.

2. *Utbrett ledssystem och tillgänglighet*

De utbredda ledsystemen och friluftsområdena sträcker sig över ett stort geografiskt område. Detta ställer höga krav att inte bara säkerställa och bevara dem utan att även förbättra tillgängligheten för att möta en ökad efterfrågan och behov av vistelse i naturen. Länsstyrelsen är vid sidan av kommunen huvudman för många vandringsleder och naturreservat. Länsstyrelsens närvaro påverkar området mycket.

3. *Hållbar friluftslivsplanering*

Både ur klimat- och miljösynpunkt samt näringslivsperspektiv behöver friluftslivsplaneringen vara hållbar och långsiktig. Det är därför viktigt att planera för friluftsliv och rekreation för en långsiktig förvaltning. Storumans kommun har idag flertalet samverkansavtal med olika föreningar i området och ser gärna att detta sker i ännu större omfattning framöver.

4. *Hemavan och Tärnaby växer*

Vid den exploatering som sker finns det risk att viktiga grönstrukturer försvinner till förmån för bebyggelsestruktur. Därför är det viktigt att lokalisera och peka ut viktiga tätortsnära grönområden som används för friluftsliv.

5. *Friluftslivet i ett regionalt perspektiv*

Utanför tätorterna finns stora arealer som nyttjas för olika typer av friluftsliv. Även inom resterande delar av planområdet samt kommunen som helhet ska tillgång och tillgänglighet till friluftsliv- och naturområden i övrig översikts- och detaljplanering säkras.

Användningsområden

Som planeringsunderlag är Friluftsplänen vägledande i Storumans kommuns planerings- och förvaltningsarbete avseende markanvändningsfrågor. Grönområden (även kallat grönstrukturer) ska, liksom bebyggelsestruktur och kommunikationsleder, enligt plan- och bygglagen (2 kap. 3 § PBL) planläggas för en ändamålsenlig struktur och estetiskt tilltalande utformning. Med andra ord är god planläggning av grönstrukturer lika viktig som god planläggning av bebyggelsestruktur. Den kartläggning och det kunskapsunderlag som ligger till grund för Friluftsplänen ska vara särskilt vägledande när friluftsliv och rekreation vägs mot andra intressen inom planområdet.

Friluftsplänen utgör planeringsunderlag vid planläggning av grönområden på både översikts- och detaljplanenivå. Strategiskt viktiga områden för friluftslivet kan även behöva förvärvas i framtiden. Friluftsplänen ska inom berört område således utgöra vägledning till:

- Översiktsplan
- Fördjupade översiktsplaner
- Detaljplaner
- Projektverksamhet
- Mark- och bostadsförsörjningsprogram
- Grönprogram
- Gestaltungsprogram
- Skötselplaner
- Dialog med företag och medborgare
- Markförvärv

Friluftsplänens framtagande

Arbetet med Friluftsplänen har pågått under perioden 2019–2024, till viss del parallellt med framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för Tärnaby. Friluftsplänen har tagits fram av kommunstyrelseförvaltningen som är ansvarig för den översiktliga planeringen av mark- och vattenanvändningen i kommunen. Friluftsplänen togs inledningsvis fram som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen enligt 3 kap. Plan- och Bygglagen och har därmed varit ute för allmänt samråd. Under de avslutande delarna av framtagandet gjordes en bedömning att Friluftsplänen lämpar sig bättre som ett vanligt kommunalt planerings- och kunskapsunderlag med fokus på tätortsnära friluftsliv i Hemavan och Tärnaby. Förändringen i framtagandeprocessen innebär dels att dokumentet inte blir juridiskt bindande, dels att det i kommande friluftsplänering blir lättare att revidera och utvidga kartläggningen av friluftsliv i Friluftsplänen. Dokumentet kommer ändå att väga tungt i den kommunala planeringen eftersom den antas av Kommunfullmäktige och innehåller målsättningar för kommande arbete med friluftsliv.

Under inledande delar av framtagningen av Friluftsplänen har en enkätundersökning samt dialogmöten i planområdet genomförts. Därutöver har dialog förts med samebyarna på de årliga samrådsmötena där Friluftsplänen har varit en stående punkt. Efter samrådet under sommaren 2022 har Friluftsplänen bearbetats, vilket redogörs för i samrådsredogörelsen. Därutöver har ytterligare dialog skett med Länsstyrelsen, samebyarna och kommunala verksamheter under hösten 2023.

KAPITEL 2.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR

Friluftsplänen har framarbetats med hänsyn till internationella, nationella och regionala friluftsmål och miljömål. Dessa mål anses vara riktlinjer för Friluftsplänen och beaktas i den mån de berörs.

Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s generalförsamling och består av 17 mål som syftar till att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Målen ska betraktas som delar av helheten och därtill ska inget mål behöva uppnås på bekostnad av något annat mål. I

Friluftsplänen berörs följande mål ur Agenda 2030:

- *Hälsa och välbefinnande*
Friluftsplänen tas fram för att genom planering skapa goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv inom planområdet. God hälsa och välbefinnande främjas genom lättillgängliga grönområden i tätortsområden.
- *Hållbara städer och samhällen*
Friluftsplänen strävar efter att skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Genom tätortsnära friluftsliv skapas grönområden som är tillgängliga för alla, både invånare och besökare.
- *Bekämpa klimatförändringarna*
Tätortsnära friluftsliv är viktigt för att minimera beroendet av transporter och på så vis bidra till minskad klimatpåverkan.
- *Ekosystem och biologisk mångfald*
Ekosystem och biologisk mångfald är viktiga för ett samhälle och är i flera avseenden i samband med friluftsliv en förutsättning. Det finns motsättningar i de fall friluftsliv inte sker ansvarsfullt, exempelvis i de fall där allemansrätten inte efterlevs.
- *Fredliga och inkluderande samhällen*
Friluftsliv och rekreation har en speciell plats i det svenska samhället med stort kulturellt värde. Genom allemansrätten erbjuds alla att genom vissa rättigheter och skyldigheter inkluderas i att vistas i naturen. Därför är god planering och förvaltning av områden för friluftsliv och rekreation viktiga för att skapa ett inkluderande samhälle.

Nationella friluftslivsmål

De nationella friluftspolitiska målen antogs 2012 och består av målsättningar för friluftslivet i Sverige. Härfter följer Storumans kommuns förhållningssätt till de tio nationella friluftslivsmålen och hur de berörs i Friluftsplänen.

- *Skyddade områden som resurs för friluftslivet*
Inom området finns ett flertal naturskyddsområden som har viktiga funktioner för friluftslivet. Vidare kan natur- och upplevelsevärden samt ekosystemtjänster lyftas i skyddade områden.
- *Attraktiv tätortsnära natur*
Friluftsplänen kartlägger och beskriver tätortsnära områden värdefulla för friluftsliv och rekreation inom planområdet och särskilt i tätorterna. Syftet är att säkerställa tillgången av och kvaliteterna i den tätortsnära naturen.
- *Ett rikt friluftsliv i skolan*
God förvaltning av skolskogen i Tärnaby och samverkan med skolans verksamheter i frågan om friluftsliv.

- *Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling*
Besöksnäringen ska beaktas inom planeringen av friluftslivet. Storumans kommun ska verka för en hållbar destinationsutveckling i Hemavan och i Tärnaby.
- *Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet*
Storumans kommun ska stödja och aktivt söka samordningslösningar med friluftsföreningar och turistnäringen.
- *Tillgång till natur för friluftslivet*
Friluftsplänen utgör underlag för att långsiktigt förvalta områden för rekreation och friluftsliv. Utveckla ledssystem för både sommar- och vintersäsong.
- *God kunskap om friluftslivet*
Friluftsplänen ökar kunskapen om naturens betydelse för friluftslivet samt den lokala anknytningen till friluftsliv för att på så sätt skapa förutsättningar för god och långsiktig planering.
- *Friluftsliv för god folkhälsa*
Genom proaktiv planering skapa goda förutsättningar för regelbunden fysisk aktivitet i tätortsnära natur- och kulturlandskap.
- *Allemansrätten*
God kunskap hos markägare, föreningar och allmänheten är en förutsättning för friluftslivsutövande.
- *Tillgänglig natur för friluftslivet*
Kartläggning görs av tätortsnära natur- och kulturmark som används för friluftslivet.

Nationella miljömål samt regional handlingsplan för grön infrastruktur

De nationella miljömål som berörs av Friluftsplänen är följande;

- *Frisk luft*
 - Frilufts- och naturområden får en stärkt ställning i efterföljande planering. Växtlighet och framför allt träd binder koldioxid och tar bort föroreningar från luft och vatten.
- *Storslagen fjällmiljö*
 - Hemavan och Tärnaby omges av fjällmiljöer och utpekandet av friluftsområden i tätortsnära miljö bedöms bidra till att den storslagna fjällmiljön bevaras över tid.
- *Ett rikt växt- och djurliv*
 - Grönstrukturen med dess ekosystemtjänster bevaras och förstärks genom utpekandet av friluftsområden.
- *God bebyggd miljö*
 - Grönstruktur i den byggda miljön framhävs och dessa ska ha god kvalitet och tillgänglighet.

Länsstyrelsen i Västerbotten har tagit fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur i länet (2020). Prioriteringar i planering görs utifrån vilka grönstrukturer som är viktiga ur rekreationssynpunkt samt höga värden vad gäller ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Möjligheten till att utöva naturnära friluftsliv är i sig en ekosystemtjänst som drar nytta av en ostörd natur med hög biologisk mångfald.

Allemansrätten

Allemansrätten är inskriven i en av Sveriges grundlagar (2 kap. 15 § Regeringsformen). Allemansrätten är en sedvanerätt och det finns ingen exakt definition av den. Allemansrätten är en unik möjlighet för både besökare och kommuninvånare att röra sig fritt i naturen. Med denna rätt följer även krav på hänsyn och varsamhet gentemot växt- och djurlivet, markägare och andra människor i naturen. Alla friluftaktiviteter som har allemansrätten som grund till sitt utövande ska ges likvärdiga förutsättningar för utövande samtidigt som ansvaret för att ta hänsyn till naturen ligger på individen. Att inte störa och inte förstöra är en väldigt viktig utgångspunkt i allemansrätten. Dessa grundläggande principer efterföljs genom att inte skräpa ner samt visa hänsyn till markägare och boende i anslutning till platsen där man vistas.

Grönstrukturer och ekosystemtjänster

Att planera för grönstrukturer bidrar till förbättrad folkhälsa eftersom vistelse i gröna miljöer ger många olika positiva hälsoeffekter. Bland annat sjunker blodtrycket, pulsen samt stresshormonet kortisol. Därtill stärks korttidsminnet och demens motverkas. I gröna områden stimuleras människor till fysisk aktivitet som motverkar övervikt, hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och psykisk ohälsa. Även barns lek och hälsa stimuleras i gröna miljöer (Boverket, 2022). Grönstrukturer, exempelvis stigar eller andra former av gröna korridorer, kan sammanbinda bebyggelse på liknande sätt som vägar gör. Därmed motiveras vikten av god grönplanering för att öka människors hälsa och välbefinnande.

Naturområden utgör arenor för friluftslivet och tillgodoser oss med många ekosystemtjänster. Att ha goda och välmående ekosystem utgör grunden för vårt samhälle och därför blir ekosystemtjänster viktiga att arbeta för. Friluftsplänen utgår främst från de reglerande samt kulturella ekosystemtjänsterna. Grönstrukturer utgör reglerande ekosystemtjänster i form av luftrening, förbättrat lokalklimat samt dagvattenhantering. Grönstrukturer bidrar till att bibehålla biologisk mångfald samt främjar folkhälsa på ett mångfunktionellt, kostnadseffektivt och hållbart sätt. Grönplanering tar hänsyn till klimataspekter liksom landskapets och bebyggelsens natur- och kulturvärden (Boverket, 2022). Att arbeta med grönstrukturer i samhällsplanering handlar om att ha ett landskapsperspektiv där ekologiska funktioner och kvaliteter synliggörs genom ekosystemtjänster. Grönstrukturerna fyller även en naturlig funktion i att uppnå de nationella friluftslivmålen.

De reglerande ekosystemtjänsterna berör hur ekosystemen reglerar luftrening, pollinering och förbättring av lokalklimat. De är ofta minst lika effektiva och lönsamma som tekniska lösningar (figur 1).

Figur 1. Reglerande ekosystemtjänster. Illustrationer av The New Division/Boverket.

De kulturella ekosystemtjänsterna är exempelvis upplevelsevärden, naturens betydelse för människors hälsa och kognitiva utveckling, rekreation samt estetiska värden (figur 2).

Figur 2. Kulturella ekosystemtjänster. Illustrationer av The New Division/Boverket.

Lokala styrdokument

Översiktsplanering

I nuläget finns följande översiktsplan med tillhörande fördjupningar vilka Friluftsplänen förhåller sig till;

- Översiktsplan Storumans kommun (2011)
- Fördjupad översiktsplan Hemavan (2011)
- Fördjupad översiktsplan Tärnaby (2022)

Natur- och kulturlandskapet inom planområdet ska förvaltas och utvecklas i samverkan med lokala föreningar och företag. Friluftsplänen utgör underlag vid samråd och utveckling med föreningar och turistnäringen m. fl. som gagnar och tillvaratar friluftslivets kvaliteter för kommuninvånarna.

Strategisk plan 2024–2027

I enlighet med kommunens strategiska plan för 2024–2027 verkar Friluftsplänen för att skapa förutsättningar för goda levnadsvanor genom att säkra goda och tillgängliga tätortsnära friluftsliv- och rekreationsområden i områden som nu upplever stora samhällsbyggnadsprocesser. Ett delmål i den strategiska planen är att det ska vara attraktivt att bo i Storuman genom att vid utveckling ta hänsyn till byars och tätorters unika egenskaper. Där utgör kartläggningen av friluftsområden ett viktigt planeringsunderlag för kommande samhällsbyggnad och utveckling.

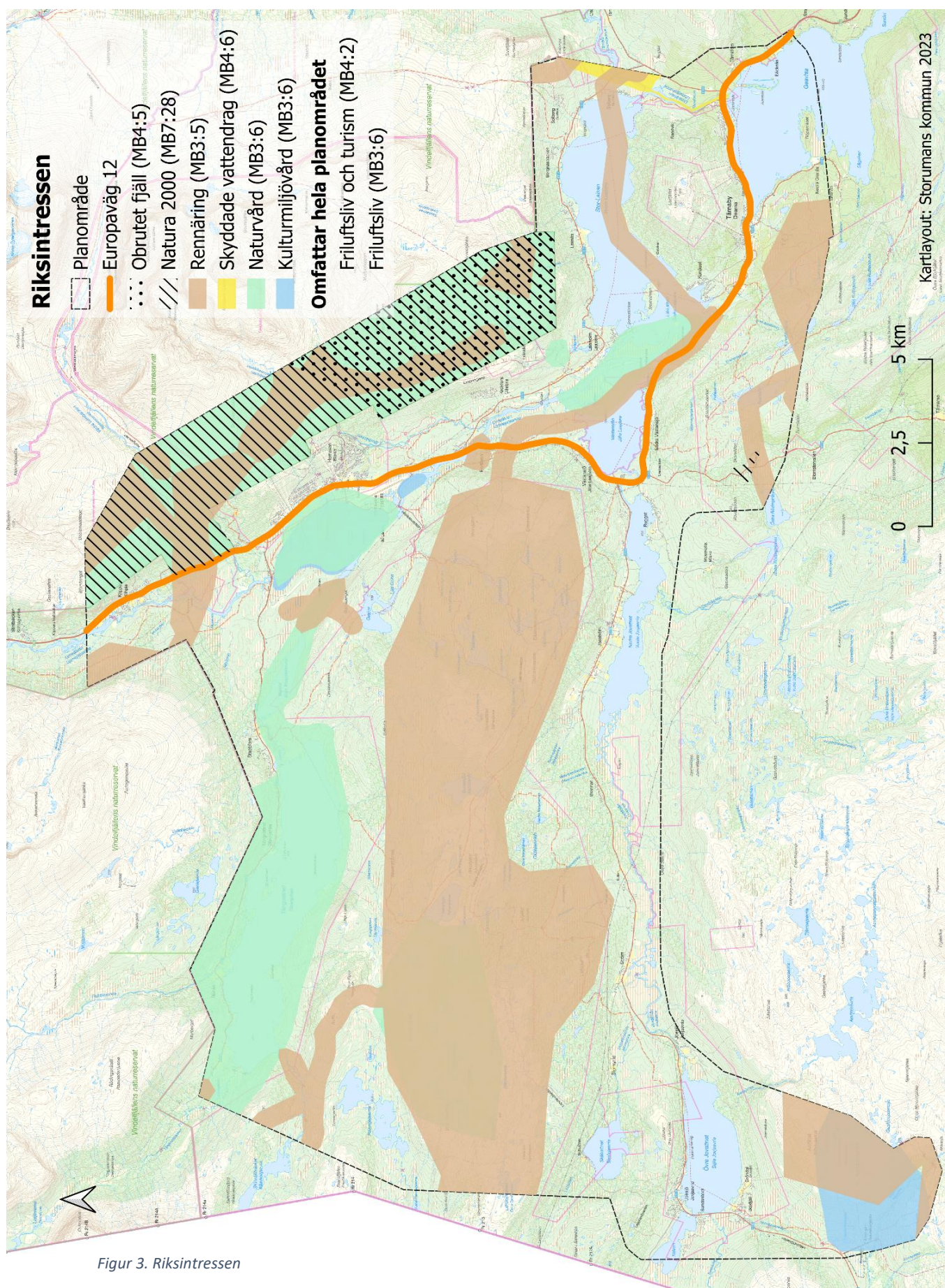
Strategisk plan för utvecklingen av turismen 2021–2030

Visionen för besöksnäringen är att Storumans kommun erbjuder ett rikt och tillgängligt utbud av natur-, kultur- och fjällupplevelser med hög attraktionskraft. Visionen säger också att besöksnäringen ska bidra till långsiktigt hållbar utveckling av kommunen samt öka attraktiviteten som bostadsort. Genom ett fokus på tillgängligt tätortsnära friluftsliv anknäyer Friluftsplänen till visionen för strategisk utveckling av turismen.

Riksintressen

Riksintressen är utpekade geografiska områden som innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen i 4 kapitlet Miljöbalken (MB) pekats ut av Riksdagen och är större områden med stora natur- och kulturvärden samt värden för friluftsliv. Riksintressen i 3 kapitlet MB redovisas av 12 ansvariga myndigheter för områden som de bedömer vara av riksintresse inom olika sektorer. För att underlätta kommande planarbete redovisas här de av Friluftsplänen berörda riksintressena samt hur de kan tillgodoses. Planområdet omfattas av totalt åtta riksintressen (figur 3). Riksintressen behandlas i den mån Friluftsplänen bedöms beröra dem. Följande riksintressen tillsammans med respektive ansvarig myndighet finns representerade inom planområdet (figur 3):

- Riksintresse för rörligt friluftsliv och turism (Länsstyrelsen, MB4:1, MB4:2)
- Friluftsliv (Naturvårdsverket, MB3:6)
- Europaväg 12 (Trafikverket, Blå vägen)
- Rennäring (Sametinget, MB3:5)
- Ahasjön-Laisholmsområdet (Naturvårdsverket, MB3:6)
- Umeälven i vattenområdet Tärnaån (Länsstyrelsen, MB 4:6 punkt 11)
- Natura 2000 (Naturvårdsverket, MB7:28); Vindelfjällen (SPA/SCI) samt Rövattsliden (SCI)
- Kulturmiljövård Atoklinten; Hemavan (Riksantikvarieämbetet, MB3:6)
- Kulturresevat Atoklimpen (Länsstyrelsen, MB 7:9)

Figur 3. Riksintressen

Härefter följer en kort redogörelse för hur Friluftsplänen förhåller sig till de riksintressen som bedöms bli berörda av Friluftsplänen.

Friluftsliv (och turism)

I Friluftsplänen berörs både riksintresse för friluftsliv 3 kap. 6 § MB samt riksintresse för rörligt friluftsliv och turism enligt 4 kap MB. Friluftsplänen föreslår ingen ny mark- och vattenanvändning och medför därför ingen negativ påverkan på friluftsliv och turism. Planförslagets utpekande av rekreations- och friluftsområden ska verka för ett mer attraktivt och tillgängligt friluftsliv vilket innebär att riksintressena stärks. Hemavan- och Tärnabyområdet har ett behov av ett utökat planeringsunderlag vad gäller natur- och friluftsliv och med Friluftsplänen som grund kan efterföljande planering bättre tillgodose dessa intressen. Information och ett ökat kunskapsunderlag ger bättre förutsättningar för en mer hållbar turism och besöksnäring.

Riksintressena för friluftsliv och turism sträcker sig över stora arealer, även långt utanför planområdet. Ett regionalt perspektiv är viktigt i friluftslivssammanhang för att se till helheten.

Europaväg 12

Trafikverket är huvudman för riksintresset Europaväg 12. Kommunal planering sker utefter den gällande vägplanen i överensstämmelse med detaljplan. Riksväg E12 ingår i ett funktionellt prioriterat vägnät samt i det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Friluftsplänen bedöms inte ha större påverkan på riksintresset E12.

Atoklimpen

Som riksintresse är Atoklimpen utpekad på två olika sätt; dels som kulturresevat av Länsstyrelsen, dels som kulturmiljövård av Riksantikvarieämbetet. I Friluftsplänen bedöms Atoklimpen ha stort värde ur friluftssynpunkt samt är av stort samiskt kulturhistoriskt värde. Lapplandsleden passerar området och Länsstyrelsen har iordningsställt platsen för besökare samt gjort den tillgänglighetsanpassad.

Rennäring

Planområdet ligger i Sápmi samt ovan odlingsgräns och här har samebyarna Vapsten och Ubmeje tjeälddie sina åretruntmarker. Riksintresset för rennäring omfattar stora delar av planområdet. Exempel på viktiga områden för rennäringen är samlingsplatser, flyttleder, övernattningsbeten, svåra passager, särskilda betesområden, områden kring anläggningar samt rengården. De områden som används vid renflyttar varierar från år till år. Även klimateffekter har stor påverkan på framtidens renkötsel och tillgången till betesmarker.

I samband med planering och förvaltning för friluftsliv och turism är det viktigt att förhindra störningar för rennäringen. Vid kalvningstid (april-maj) samt särskilt utsatta delar av året regleras skotertrafik och andra potentiellt störande aktiviteter undanbedes. Delar av området kring Vikmyra (längdskidspår *Liaspåret*) vid Tärnaby ligger inom riksintresse för rennäringen och är under våren känsligt då renarna vandrar upp mot fjället inför kalvning.

Riksintressena för rennäring och friluftsliv överlappar till stor del i planområdet vilket innebär att samverkan är viktigt. Det är väl etablerat inom forskningen att djur får bättre förutsättningar när mänsklig aktivitet koncentreras till en plats där det redan finns andra störningar. Friluftsleder kan därför anpassas genom dragningar av sträckor för att minimera störning på rennäringen. I enlighet med Handslaget för Hemavan från 2019 har Artfället exkluderats ur Friluftsplänen.

Storumans kommun arbetar för att minimera intressekonflikter där de kan förväntas uppstå. Vid konflikter mellan olika intressen bör tidig dialog och samverkan genomföras för att nå gemensamma lösningar.

Riksintressen; ställningstaganden

Kring riksintressen kan kommunen göra avvägningar till hur överlappande och motstridiga riksintressen bäst främjar en långsiktig hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön. Det är inte nödvändigt att göra i Friluftspanen, men kommunens anser att det redan här kan vara givande att se till friluftsliv ur ett större perspektiv inför efterföljande översiktsplanering.

- Förvaltning av längdskidspåret Liaspåret sker med hänsyn till rennäringen i samverkan och dialog med samebyn och Länsstyrelsen.
- Kanalisera kommande påverkan till redan exploaterade områden genom att främja tätortsnära friluftsliv.
- Tidiga dialoger med samebyar är en del av projektering och utveckling av friluftslivet eftersom rennäringens flyttleder och tillgång till mat förändras i takt med klimatförändringar och exploateringar.

Lokala målsättningar och ställningstaganden

Med bakgrund i internationella, nationella, regionala och kommunala mål och strategier följer här tre målområden för Storumans kommunala friluftsplänning i planområdet; *god förvaltning av frilufts- och naturområden; ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv för alla; god samverkan för ett hållbart friluftsliv*. Kopplat till varje målformulering finns övergripande ställningstaganden.

God förvaltning av frilufts- och naturområden

Det rika utbudet av naturområden för olika typer av friluftsliv och rekreation ska förvaltas och samordnas genom långsiktig strategisk planering. Det finns ett varierat utbud av kultur- och naturmiljöer som är viktiga att lyfta i relation till friluftsliv och rekreation. Besöksnäringen är beroende av goda och tillgängliga naturområden. I Storumans kommun ska synergier mellan ekologiska och sociala värden värnas i samband med planering av friluftsområden. Det kan göras genom att ta hänsyn till naturvärden vid olika typer av anläggningar såsom grillplatser, spångar och grusade gångvägar. På detta sätt möjliggörs ett rikt växt- och djurliv samtidigt som området är attraktivt för besökare. Mer formaliserad markanvändning med tydligare ansvars- och rollfördelning borgar för god förvaltning.

Övergripande ställningstagande

- Viktiga områden för friluftslivet ska identifieras och bevaras, särskilt i tätortsnära miljöer.
- Även områden utöver de riksintressanta rekreationsområdena, som är betydelsefulla för kommunens invånare, ska skyddas.
- Sociala och ekologiska värden ska synliggöras och värnas i samband med planering och förvaltning av friluftsområden.
- Marknyttjandet ska bygga på långsiktiga avtal och överenskommelser som tydliggör ansvar och roller.

Ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv för alla

En stor del av friluftslivsutövandet sker i tätortsnära natur eftersom ett ökat avstånd minskar nyttjandet av friluftsområden (Naturvårdsverket, 2018). Tillgången på rekreations- och friluftsliv i tätortsnära områden är central. Tillgång till natur för friluftsliv handlar om både kunskapsrelaterad och fysisk tillgänglighet; du måste ha vetskap om området och fysiska förutsättningar för att ta dig dit. Tillgänglighet inbegriper en rad faktorer; naturförhållanden, vegetation, iordningställda stigar, information och orienteringsförmåga. Det icke-tätortsnära friluftslivet i planområdet är i nuläget till stor del endast tillgängligt med bil. Dessutom bör förbindelse mellan tätorterna för gång- och cykeltrafik utforskas för att skapa bättre kommunikationsleder och möjligheter till vardagsmotion.

Övergripande ställningstagande

- Planeringen av friluftslivet ska långsiktigt säkerställa ett attraktivt och tillgängligt friluftsliv för alla med hänsyn till kunskapsrelaterad och fysisk tillgänglighet.
- Leder och friluftsområden ska prioriteras utifrån dels hur mycket de används, dels tillför i form av natur- och upplevelsevärden.
- Storumans kommun ska säkerställa tillgången på frilufts- och naturområden i tätortsnära områden, inklusive ledssystem.
- Möjligheter att nå naturområden med andra transportmedel än bil behöver utvecklas.
- Utforska möjligheter att sammanbinda vandrings- och cykelstråk mellan tätorterna.

God samverkan för ett hållbart friluftsliv

Att genom god samverkan med lokala och regionala aktörer skapa goda förutsättningar för ett hållbart friluftsliv över tid. Tillsammans med lokala företag, angränsande kommuner, länsstyrelsen och regionen samt samebyar ska kommunen arbeta för att tillsammans planera för friluftsliv för både invånare och besökare. Områdets stora dragningskraft för både nationella och internationella besökare innebär att samverkan med en bred variation av aktörer är viktig. Eftersom området utgör åretruntmarker för rennäringen är dess behov av orörda markområden en viktig förutsättning för samisk kultur i området.

Övergripande ställningstagande

- Planeringen av friluftslivet ska verka för en långsiktigt hållbar utveckling för invånare, besöksnäring och rennäringen.
- Kommunen ska samverka med lokala och regionala aktörer för att planera för ett hållbart friluftsliv över tid.
- Planering och åtgärder för friluftslivet bör ha ett regionalt perspektiv för att bemöta ett högt besöksstryck.

KAPITEL 3. KARTLÄGGNING

Kartläggningen och inventeringen av friluftsområden för Friluftsplänen har skett i samråd med medborgare i Tärnaby och Hemavan. Utifrån samråd och dialoger framgår det att barmarksperioden är en tid då möjligheterna till ett aktivt friluftslivsutövande kan bli bättre. Därför har kartläggningen främst fokuserat på friluftsliv som utövas under barmarksperioden. Längdskidåkning har som vinteraktivitet inkluderats i kartläggningen med enkätundersökningen som grund.

Enkätundersökning om friluftsvanor i Tärnaby och Hemavan

I samband med framtagandet av Friluftsplänen undersökte Storumans kommun friluftsvanor i Hemavan och Tärnaby under 2021 genom enkätundersökningen ”Friluftsplän för Hemavan och Tärnaby” (se bilaga 1). Totalt mottogs 85 svar av respondenter med varierande ålder, från 20 år till 60+. Nästan 100% av respondenterna svarade att de är aktiva eller mycket aktiva.

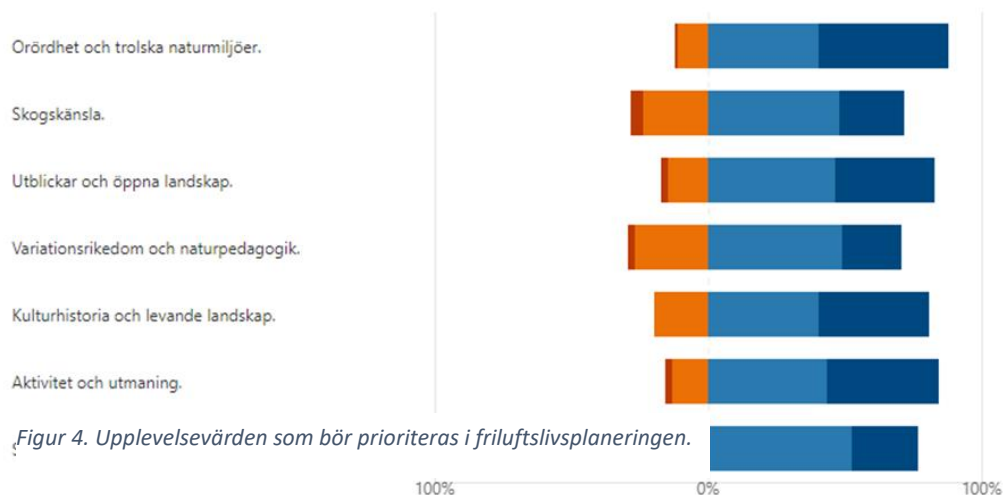
Enkätundersökningen visar på en stor variation i olika friluftaktiviteter där de vanligaste är att promenera/vandra i närområdet samt att åka längdskidor. Även mountainbike, fiske, alpin skidåkning och löpning är populära aktiviteter. Den aktivitet som flest vill göra mer av är att cykla mountainbike.

Olika platser kan innehålla olika upplevelsevärden vilka även kan variera mellan årstiderna. Upplevelsevärden kan vara olika viktiga för olika människor och kan även variera utifrån tillfälle och vilken typ av friluftsliv man tänker utöva. Vissa söker ibland spänning och äventyr medan samma personer vid andra tillfällen föredrar stillhet och tystnad. I enkätundersökningen svarar 60% av respondenterna att ”Orördhet och trolska naturmiljöer” är nödvändigt att prioritera i friluftslivsplaneringen (figur 4). ”Kulturhistoria och levande landskap” tillsammans med ”Aktivitet och utmaning” är andra upplevelsevärden som eftertraktas. Utfallet av enkäten illustrerar hur olika människor ser på naturen beroende på plats och vilken typ av friluftslivsutövare man är. En plats med olika upplevelsevärden kan därmed locka olika typer av friluftslivsutövare. Vid frågor om

utveckling av friluftslivet svarar en respondent att de tätortsnära områdena behöver utvecklas för att slippa tvingas använda bilen för att ta sig till naturområdena.

17. Generellt kan upplevelsevärden kategoriseras utifrån sju olika faktorer. Vilka värden är nödvändiga att prioritera i friluftslivsplaneringen framöver när man ser till behov och utvecklingsmöjligheter?

Behöver inte alls prioriteras Har ett litet behov av prioritering Behöver prioriteras
Har ett stort behov av att prioriteras

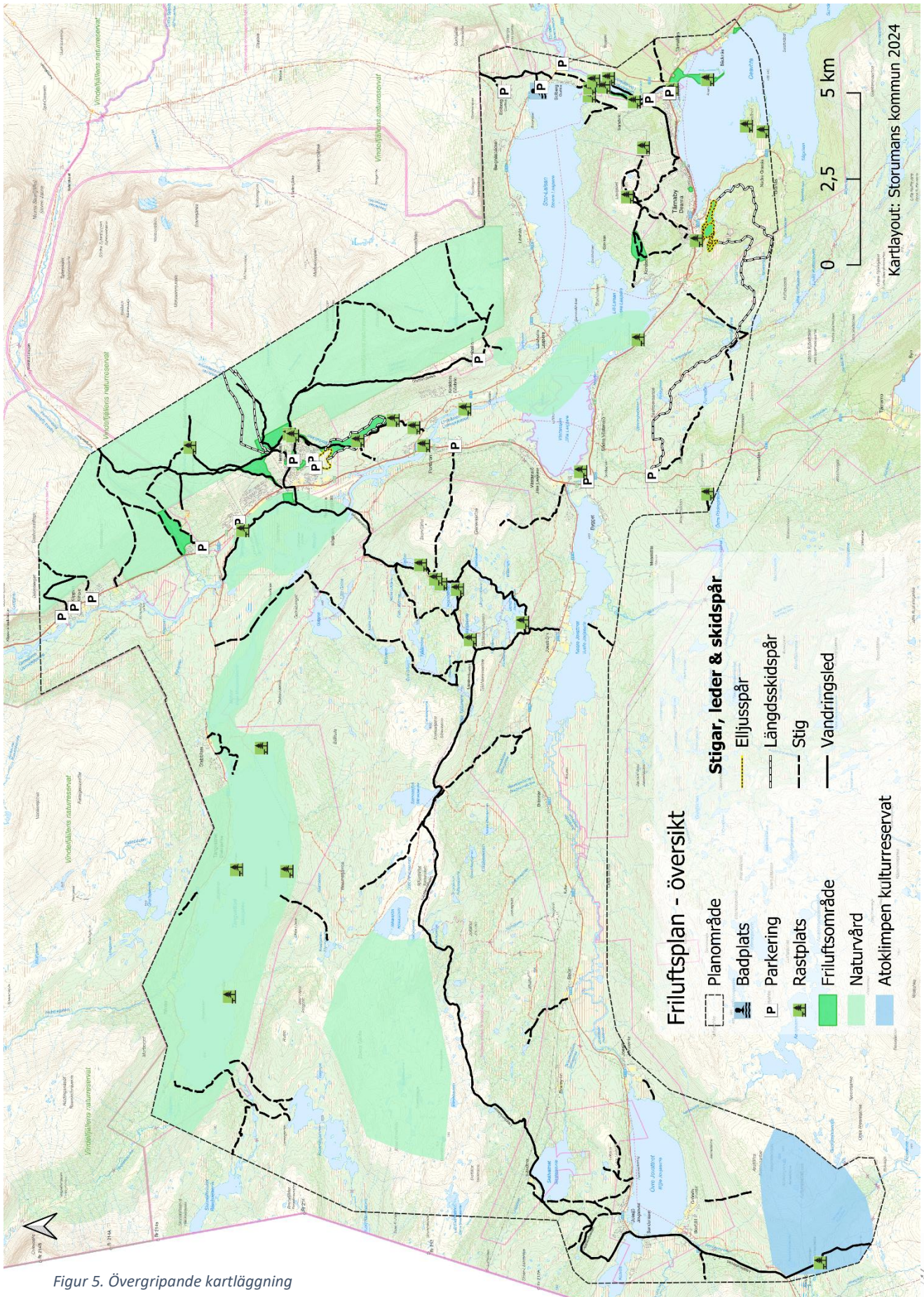
Figur 4. Upplevelsevärden som bör prioriteras i friluftslivsplaneringen.

Kartläggning – övergripande

Friluftsområden har identifierats med särskilt fokus på tätortsnära natur. För hela planområdet har även anläggningar som rastplatser, friluftsleder och stigar kartlagts. Även parkeringar och badplatser har identifierats och är utpekade på kartmaterialet. Ett visst fokus har även funnits på att identifiera stigar och leder eftersom de är viktiga tillgänglighetskapare.

Inom området märks ett ökat behov av förbättrad tillgång till det tätortsnära friluftslivet. Detta kan delvis lösas genom att utveckla befintliga områden för att hantera ett allt högre besöksstryck. Tätortsnära ledssystem är i detta avseende viktiga då utvecklingen av dessa både gynnar besöksnäringen i form av synergieffekter samt verkar för att minimera störningar för rennäringen. Denna planeringsinriktning tillgängliggör tätortsnära områden för rekreation och friluftsliv. Storumans kommun har även möjlighet att samarbeta med flera aktörer och föreningar när förvaltning och utveckling sker nära tätorter.

Statliga naturvårdsområden är utpekade i den översiktliga kartläggningen eftersom de fyller viktiga funktioner för friluftslivet i området. Naturvårdsområdena täcker relativt stora ytor samt står utanför kommunens rådighet, men ger ändå en fingervisning om den stora vidsträckta fjällnatur som finns i området. Figur 5 visar den övergripande kartläggningen över hela planområdet.

Figur 5. Övergripande kartläggning

Kartläggning – tätorter

Kartläggningen av områden för friluftsliv har baserats på befintliga underlag, förvaltningsöverskridande arbete samt dialoger och samråd. Enkätundersökningen av friluftsvanor hos invånare inom planområdet har använts som kunskapsunderlag. Grundprincipen för insamlingen är att underlag bör ha hög detaljeringsgrad, vara aktuella och ha lokal relevans. Inriktningen för Friluftsplänen är i huvudsak att kartlägga tätortsnära rekreations- och friluftsområden och det icke-anläggningsbaserade friluftslivet i synnerhet. Kartläggningen av tätortsområdena i Tärnaby (figur 6) och Hemavan (figur 7) är mer ingående än den övergripande kartläggningen. I takt med att tätorterna växer är det viktigt att parallellt med denna utveckling se till bevarande av grönstrukturerna som finns för friluftslivet.

Barn och ungas möjligheter att dagligen kunna röra sig ute i sin närmiljö påverkar deras välbefinnande. Naturmiljöer i närområdet nyttjas ofta av skolor och förskolor för lärande om natur och miljö. Tätortsnära naturmiljöer blir därför viktiga utifrån ett pedagogiskt perspektiv genom att uppmuntra till kreativ lek för att främja utvecklingen av barns upptäckarglädje, nyfikenhet och hälsa. Naturområden har pedagogiska värden för barn och ungdomar. En betydande del av det svenska utomhuspedagogiska arbetet bedrivs i skolskogar. En skolskog är ett område som disponeras av en skola för utomhuspedagogiska aktiviteter där oftast ett nyttjanderättsavtal upprättats mellan skola och markägare. Skolskogen är tänkt som en lärosal, där lärare har möjlighet att bedriva förskole- och skolverksamhet i utemiljö. Det är viktigt att skolskogar är tillgängliga för alla elever, även utanför skoltid är naturpedagogik en viktig del av folkbildningen. När barn och unga vistas i friluftsområden som kännetecknas av skog, fjäll, myr eller andra typer av naturområden är det också tillfällen för lärande. Inom planområdet finns en skolskog i Tärnaby som ska bevaras i anslutning till skolan.

Tärnaby

De utritade friluftsområdena i Tärnaby (figur 6) baseras på de områden som finns utpekade som rekreationsområden i den fördjupade översiktsplanen för Tärnaby. Laxfjället brukas till en hög grad av både invånare och besökare under hela året samt utgör kärnan i Tärnabys alpina struktur och har ett antal utförsåkningsmöjligheter, både pister samt goda offpistmöjligheter. Det finns goda utvecklingsmöjligheter till att långsiktigt planera för fler pister i det alpina utvecklingsområde som pekats ut i den fördjupade översiktsplanen för Tärnaby (2022). Laxfjället innefattar viktiga sommarstigar som förbinder tätortsnära natur i Tärnaby och är därför ett område av särskilt intresse både under vinter- och sommartid. Det finns höga upplevelsevärden uppe på Laxfjället med goda utsiktspunkter över sjön Gäutan samt omkringliggande fjäll. I enkätundersökningen omnämns Laxfjället av olika respondenter som ett område med stor utvecklingspotential.

Inom tätorten finns en skolskog med naturpedagogiska värden som är viktiga att bevara i undervisningssyfte. För skol- och förskoleverksamhet är avståndet till natur- och grönområden avgörande för att barn och ungdomar ska få tidig vardagskontakt med naturen. Det rekreationsområde som utpekas längs Tärnaån kommer att verka för att fortsatt skydda landskapsbilden och naturmiljön som kännetecknar området. Från Tärnaby utgår vandringsleden Tärnaåleden och det finns en ambition att i framtiden förlänga vandringsleden runt hela Laxfjället.

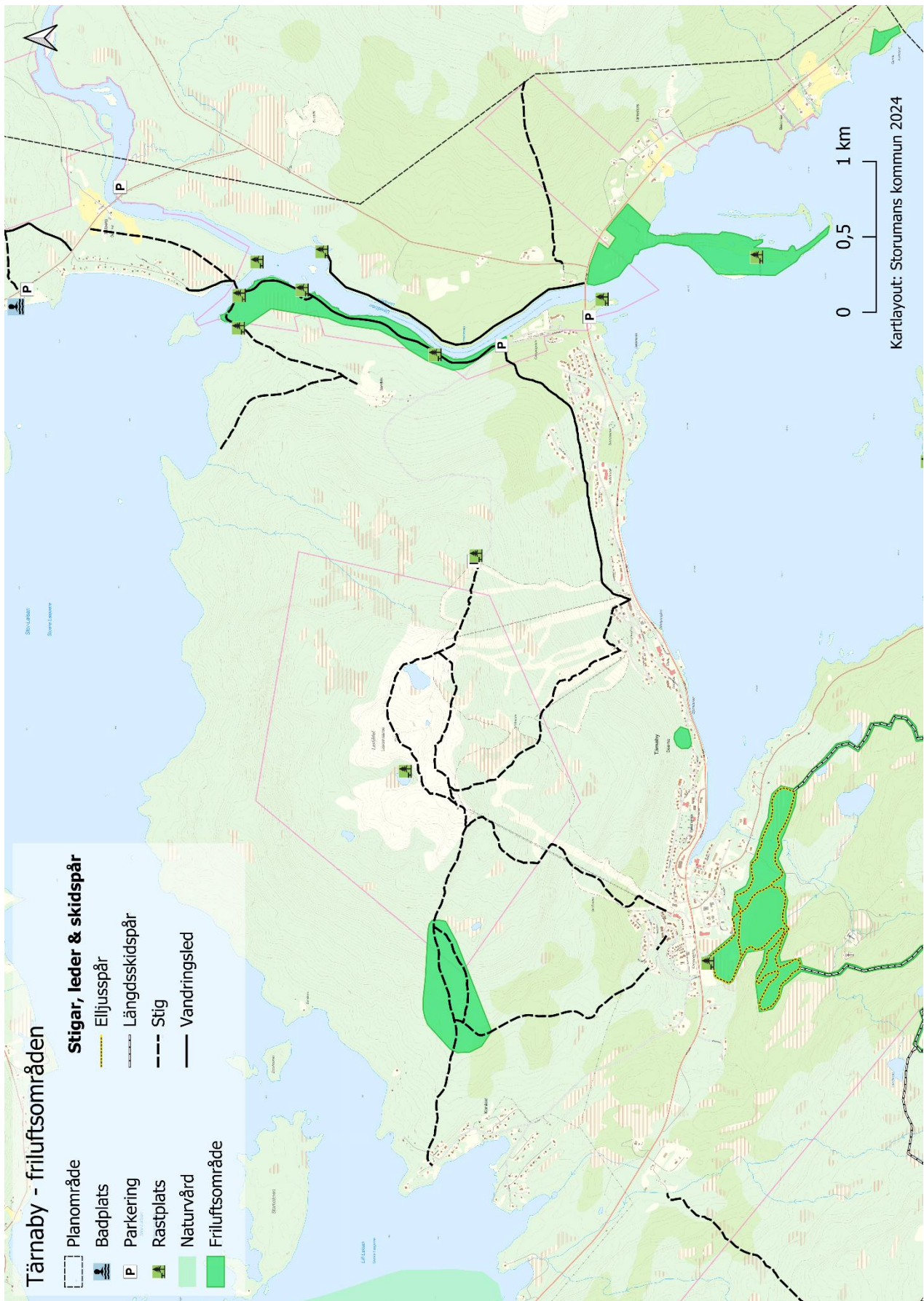
Hemavan

Hemavan är en populär besöksort för både vinter- och sommarturism. Kartläggningen pekar ut tätortsnära områden viktiga för friluftsliv i Hemavan samt närliggande naturvårdsområden (figur 7). Bredvid Hemavan ligger även Sveriges största naturreservat Vindelfjällen med stort värde för friluftslivet. I takt med expansion och byggnation i Hemavan är helhetsbilden av grönstrukturer viktiga att inkludera. Hemavan har gått från att vara en jordbruksby till en turistort som

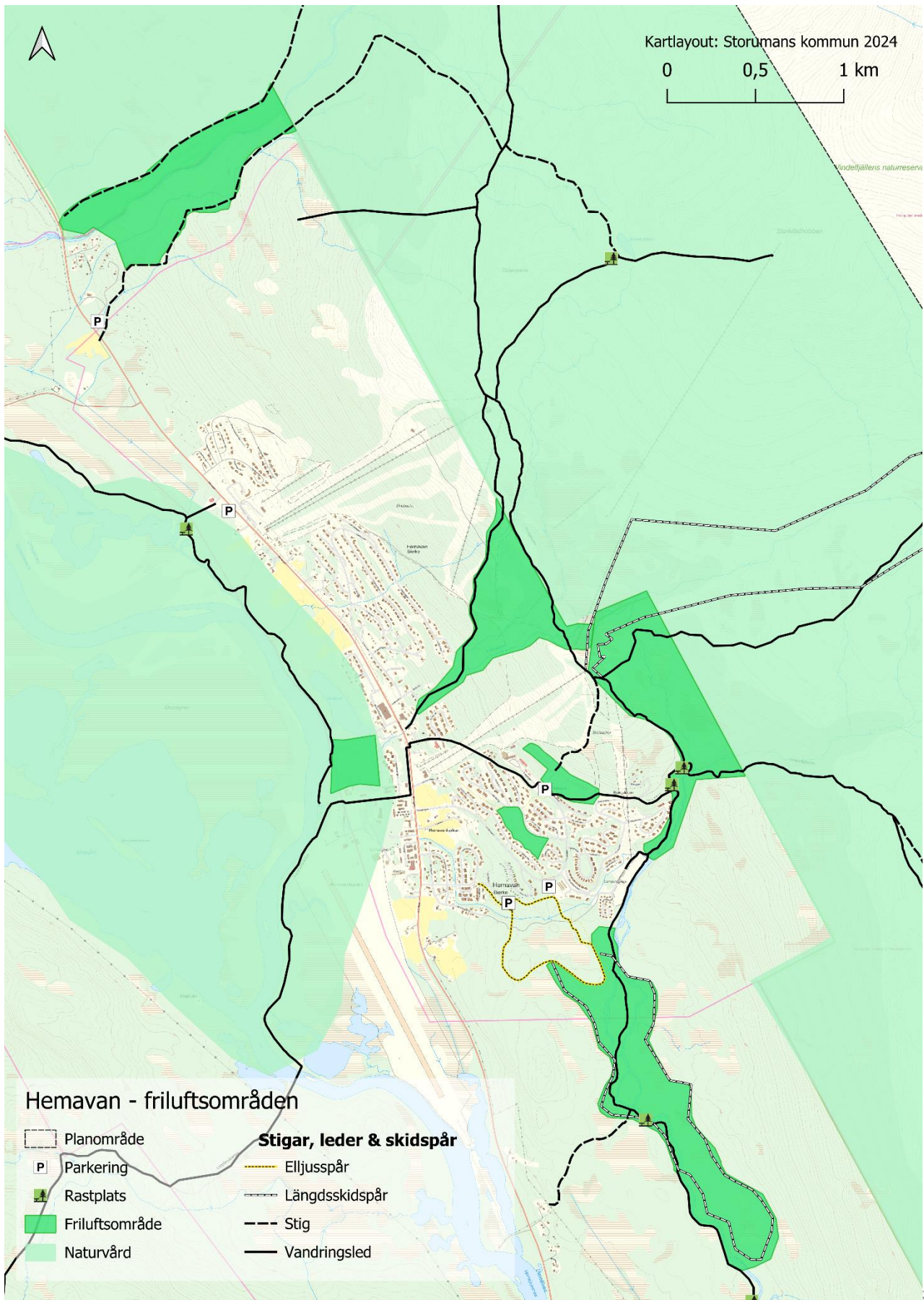
expanderat kraftigt. Det är viktigt att bevara de stigar och leder som funnits före den kraftiga expansionen eftersom dessa stigar och leder har både ett historiskt värde samt ofta en logisk färd genom terrängen. Därtill finns en efterfrågan på att tydligt avgränsa befintliga leder från tomtmark för att undvika känslan av att promenera på någons privata tomt.

Länsstyrelsen är huvudman för Kungsleden, Drottningleden och Lapplandsleden som alla utgår från Hemavan. Dessa leder är viktiga för att invånare och besökare i Hemavan ska ha god tillgänglighet till den omkringliggande naturen utan att behöva transportera sig med bil. Björkforsleden är ett lokalt initiativ i Hemavan och Storumans kommun inledde arbetet med att anlägga leden under 2018. Björkforsleden är ett viktigt tillgänglighetsanpassat motionsspår i Hemavan.

Figur 6. Kartläggning av friluftsområden i Tärnaby

Figur 7. Kartläggning och värdering Hemavan

Kartläggning; ställningstaganden

En generell utgångspunkt är att friluftsområdenas ekosystemtjänster ska synliggöras samt tas hänsyn till i planeringen.

- I friluftsplänningen bör barmarksperioden prioriteras till en högre grad för att tillgodose ökad efterfrågan på rörligt friluftsliv i tätortsnära miljö.
- I samband med exploatering är det viktigt att långsiktigt planera för och säkra tillgång och tillgänglighet till goda friluftsområden.
- Alla identifierade friluftsområden, särskilt tätortsnära, är viktiga och ska i kommande planering tas hänsyn till. De bör i största möjliga mån hållas fritt från exploatering för andra värden än friluftsliv. Om exploatering ändå sker ska lämplig kompensation av grönstrukturens värden ske.
- I Tärnaby ska skolskogen utifrån sina naturpedagogiska värden bevaras. Det är generellt viktigt att i anslutning till förskolor och skolor ha närliggande skolskogar som kan nyttjas i pedagogiskt syfte.
- I Hemavan är Kungsleden, Drottningleden, Lapplandsleden och Björkforsleden viktiga vandringsleder för det tätortsnära friluftslivet och ska beaktas i planeringen, särskilt utifrån deras tillgänglighetsskapande funktioner mellan tätorten och naturområden.

Friluftaktiviteter

I området finns omväxlande natur med fjäll, myr, björk- och barrskog, sjöar och vattendrag. Avslutningsvis följer här ett sammandrag av vanliga och populära friluftaktiviteter i området.

Vandring och löpning

Inom planområdet finns det gott om stigar och vandringsleder som är väl använda under barmarksperioden, vissa är världskända och andra lokalkända. Vandringslandskapet är väldigt varierat med allt från kalvfjäll till lummig björkskog vilket gör området attraktivt för både vandring och traillöpning. Länsstyrelsen har ansvar för de flesta lederna inom planområdet, särskilt de som går på statens mark, och kommunen har ansvar för en del stigar och leder. Björkforsleden i Hemavan är ett exempel på en kommunal vandringsled som utgår från ett tillgänglighetsanpassat och tätortsnära perspektiv. Den är viktig att underhålla och bevara eftersom den utgör ett tätortsnära rekreativsområde i Hemavan.

Cykling

Inom planområdet finns goda möjligheter till cykling av olika slag; stig-, grus och landsvägscyking. Trots en ökad efterfrågan finns däremot ännu inga utmarkerade cykelleder utan cykling sker i enlighet med allemansrätten. Att cykla i naturen är tillåtet under förutsättning att ingen skada eller störning sker på naturen. Uppmaningen från Naturvårdsverket är att anpassa sitt vägval och körsätt för att undvika onödig skada på marken. Elcyklar omfattas inte av allemansrätten (Naturvårdsverket, 2023).

Jakt, fiske, bär och svamplockning

Fiske, jakt, bär och svamplockning kan utgöra en del av försörjningen för en del och har utvecklats till populära fritidsintressen för andra.

Det är vanligtvis markägaren som innehar fiskerätten och ger möjlighet för andra att fiska genom att lösa fiskekort. Förutom fiske på statens mark finns fem fiskevårdsområden inom planområdet; Rönäs-Tängvattnets FVOF, Joesjö FVO, Joeströms FVO, Tärnaby FVO samt Björkfors samfällighetsförening. Här har markägarna gått samman för att tillsammans förbättra förutsättningarna för fisket i vattendragen och säljer fiskekort till fritidsfiskare. Vissa områden har tillgänglighetsanpassats.

Under höst jagas i området högvilt så som älg och björn. Småviltsjakt förekommer fram till mitten av mars, till största del på statens mark. Enligt allemansrätten får alla vistas var de vill i skogen när de vill. Att sätta upp skyltar om att jakt pågår är ett sätt att be om allmänhetens hänsyn.

Fågelskådning och andra naturstudier

Vegetationen i Hemavandeltat i Ahasjön samt Laisholmsdeltat består av olika typer av kärr, vidsträckta videsnår, ängsmark samt hedbjörkskog. Båda områdena är värdefulla för fågellivet som rast- och häckningslokal främst för vadare och änder. De ligger även nära tätorterna och utgör på så vis även viktiga områden för tätortsnära rekreation. Inom Hemavandeltat häckar fortfarande några par av den numer ovanliga dubbelbeckasinen. Det finns även andra vadararter som häckar i området bl.a. myrsnäppa, brushane, drillsnäppa, grönben och gluttsnäppa. Kricka och bläsand är vanliga änder som kan observeras inom samma område.

Runt byn Laisholm finns en frisk äng med tämligen artrik växtlighet som domineras av rödven, vårbrodd, smörboll och ormröt. Här växer exempelvis fjällviol, norsknoppa, låsbräken, slidstarr, brudborste och fjällstarr.

Bad

Solbergsstranden i närheten av Tärnaby är en populär badstrand. Under varma sommarkvar dagar uppstår ofta trängsel vid parkeringen. Storumans kommun driver inga egna badplatsanläggningar (förutom Badsjön i Storumans tätort) och ställer sig positiv till föreningar som vill driva och förvalta badplatser.

Skidåkning

Både alpin-, längd- och turskidåkning utövas som friluftaktiviteter av både boende och besökare. De utgör dessutom en stor besöksanledning för vinterturister.

När det gäller längdskidåkning är det viktigt att det finns upplysta spår i närhet till bebyggelse, dels för att locka fler till att åka skidor, dels för att göra det tillgängligt utan att använda bilen som färdmedel till skidspåret. Det är därför viktigt att förvalta de tätortsnära elljusspåren som finns tillgängliga både i Hemavan och i Tärnaby. I dagsläget finns ett elljusspår och friluftsanläggning i anslutning till Vikmyra i Tärnaby. I Hemavan finns utvecklingsmöjligheter i detta avseende med möjligheter till liknande anläggning, förslagsvis i anslutning till elljusspåret vid Kobåsen.

Längs vägen mot Ängesdalslia finns det populära Liaspåret, ett längdskidspår som är sammankopplat med Vikmyra skidstadion i Tärnaby. Liaspåret prepareras endast då vädret och säsongen tillåter en hållbar lösning. Liaspåret ligger inom åretruntmarker för Vapsten sameby vilket innebär att besökare behöver visa hänsyn till att renar kan förekomma på och intill skidspåret. Liksom på många andra platser är det koppeltvång för hundar i området. I anslutning till parkeringen har kommunen satt upp en skylt med information kring detta samt med en uppmaning om att visa hänsyn till att renar kan uppehålla sig på och intill skidspåret (figur 8). Åtgärder vid skidspåret är exempel på samverkan mellan kommunen, samebyn och Länsstyrelsen kring ett populärt besöksmål för det aktiva friluftslivet.

Figur 8. Spårskylt Liaspåret, fotograferat 2023.

Paddling

I planområdet paddlas det främst i Ahasjön, Gäutan, Stor-Laisan och Västansjön. Här finns rastplatser i anslutning till sjöarna. Det kan finnas ett antal barriärer med lyft som försvårar längre paddlingar mellan sjöarna. Stand Up Paddling (SUP) är en ny typ av paddling som ökat explosionsartat de senaste åren, vilket innebär att man står upp på en surfbräda och paddlar.

SUP-paddling har förekommit i sjön Gäutan vid Tärnaby. Vid Gäutan finns en stor potential för utveckling av aktiviteter kring olika typer av paddling.

Discgolf

Discgolf är ett nytt och växande friluftsintrasse i Storumans kommun. Discgolf liknar vanlig golf men i stället för boll och klubba används discar (frisbees) där hålen representeras av korgar som man ska träffa med sin disc. På området vid Vikmyra finns en discgolfbana.

REFERENSLISTA

Boverket (2021). *Typer av ekosystemtjänster*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/ekosystemtjanster/olika-typer-av-ekosystemtjanster/> [2023-11-24].

Boverket (2022). *Grönstruktur - en del av en ändamålsenlig struktur*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/allmannaintressen/struktur/gronstruktur/> [2023-11-02].

Boverket (2022). *Grönplanera för människors hälsa och välbefinnande*. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/gronplan/darfor-behovs/for_manniskor/ [2023-12-06].

Naturvårdsverket (2023). *Cykling*. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/allemanratten/aktiviteter/cykling/> [2023-10-18].

Länsstyrelsen (2016). *Regionala miljömål i Västerbottens län 2014–2020*.

Länsstyrelsen Västerbotten (2020). *Grön infrastruktur i Västerbottens län – regional handlingsplan*.

BILAGOR

Bilaga 1 – Enkätundersökning

1. Ålder

[Mer information](#)

● -19	0
● 20-39	17
● 40-59	52
● 60-	16

3. Hur aktiv är du i ditt friluftslivsutövande på fritiden?

[Mer information](#)

● Inte särskilt aktiv	1
● Lite aktiv	4
● Aktiv	43
● Mycket aktiv	37

